

Foto: Clause

Wereldwijd wordt zowat 16 miljoen ha courgette geteeld. India en China zijn de belangrijkste productielanden. In Europa is Italië de grootste producent en is Spanje de belangrijkste exporteur van courgettes in de Europese Unie. In België wordt 550 ha van deze groente verbouwd. De courgetteteelt situeert zich vooral in West-Vlaanderen en de streek rond Mechelen. Ongeveer 60% van de Belgische courgettes is bestemd voor de diepvriesmarkt, de overige 40% wordt verbouwd voor de versmarkt. Met meer dan 1100 medewerkers is zaadveredelingshuis HMClause actief in alle belangrijke groenteproducerende gebieden in de wereld. Het behoort tot een van de 4 grootste groenteveredelingsbedrijven ter wereld. We lichten de structuur van dit bedrijf toe en nemen zijn veredelingsactiviteiten onder de loep. Bij de courgetteteelt is een goede bemesting noodzakelijk. Verder bekijken we de mogelijkheden van de teler om het gewas te vrijwaren van onkruid, ziekten en plagen. Tot slot bezoeken we teler Chris Sweertvaegher, die in Langemark ongeveer 10 ha verbouwt voor de industrie, en het West-Vlaamse diepvriesbedrijf Unifrost, dat jaarlijks 2500 ton courgettes verwerkt.

Foto: Clause

Samenstelling: Jan Van Bavel

Focus op veredeling, teelt en commercialisering van courgette

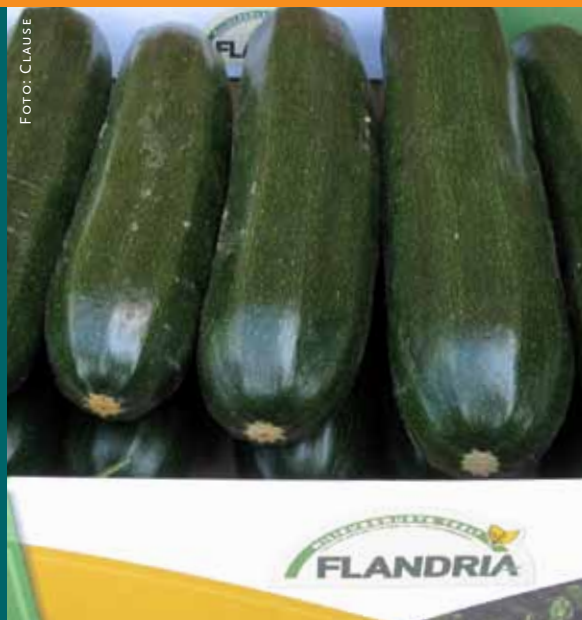

Foto: Clause

Copyright Belgrond

Belgische courgettes vooral voor de industriemarkt

Wereldwijd wordt naar schatting zo'n 16 miljoen ha courgette geteeld. India is met circa 360.000 ha het belangrijkste productieland. Ons land verbouwt ongeveer 550 ha courgette. – Jan Van Bavel –

"Naast India zijn ook China (328.000 ha), Egypte (40.000 ha) en de Verenigde Staten (39.500 ha) belangrijke productielanden", vertelt *Christophe Malfait*, verantwoordelijke voor de dagelijkse contacten met industrie, plantenkwekers en telers bij zaadveredelingshuis Clause vegetable seeds. "In Europa zijn vooral de mediterraanse landen Italië (338.200 ton), Turkije (338.000 ton) en Spanje (315.000 ton) belangrijke spelers. In België bedraagt het areaal zo'n 550 ha. Het productiegebied situeert zich volledig in Vlaanderen; voornamelijk in West-Vlaanderen in de regio rond Roeselare (80%). De overige 20% wordt geteeld in de streek rond Mechelen.

Foto: Clause

Van die 550 ha is 60% bestemd voor de industrieteelt (diepvriesmarkt) en 40% voor de versmarkt. West-Vlaanderen is bekend om zijn industrieteelt van courgettes; daar wordt zo'n 300 ha verbouwd voor de industrieteelt en 120 ha voor de versmarkt."

Zuid-Europa op kop

"Met het areaal van 550 ha doen we het alleszins beter dan onze noorderburen, waar 'slechts' 200 ha wordt geproduceerd. Bij koploper Italië bedraagt het areaal 17.000 ha courgette, waarvan 6000 ha vollegrondscourgettes. Italië is niet alleen het grootste Europese land wat productie betreft, maar ook qua consumptie. Je vindt er veel soorten voor diverse markten; niet alleen de traditionele groene exemplaren, maar ook witte, grijze, gele, met of zonder bloemen, conische en cilindrische. In Spanje (7500 ha) situeert de teelt zich vooral in de zuiderse regio Almeria, waar voornamelijk 's winters veel courgettes onder plastic serres worden verbouwd. Spanje is een van de grootste Europese productieregio's, maar consumeert in vergelijking maar zeer weinig courgettes. Daardoor is het de belangrijkste exporteur in de Europese Unie. Frankrijk, Duitsland en Polen zijn de andere belangrijke Europese spelers."

De teelt

De courgette is een groente die wordt voortgebracht door de soort *Cucurbita pepo* uit de komkommerfamilie (*Cucurbitaceae*). De naam is afgeleid van het ver-

focus op...

Foto: Jan Van Bavel

Diepvriesindustrie in West-Vlaanderen

Christophe Malfait (foto) van Clause vegetable seeds: "Vlaanderen wijkt af van de andere Europese groenteregio's door zijn specialisatie voor de diepvriesindustrie. Nergens in de wereld is de concentratie aan diepvriesfabrieken zo groot als in West-Vlaanderen. Clause speelt op deze markt in door specifieke rassen te ontwikkelen die uitsluitend bestemd zijn voor de industrie. Voor de teelt industriecourgettes is het ras Precioza de standaard. Het onderscheidt zich door de combinatie van lange en smalle vruchten, met een plant die rechtop blijft staan tot op het einde van het seizoen. Daardoor kent de plant een lange levensduur en kunnen de vruchten gemakkelijk en snel geplukt worden. Ook de verbeterde resistentie tegen witziekte en virussen zijn belangrijk. Oogsten voor de industriemarkt is anders dan oogsten voor de versmarkt. Bij de industriemarkt wordt er geoogst op basis van de diameter; courgettes met een kleinere diameter hebben een hogere prijs dan de grovere diameters. Daarnaast wordt er geoogst zonder de harde toppen; die kunnen namelijk niet worden verwerkt."

kleinwoord van het Franse *courge*, wat merg betekent. Daarom wordt een courgette ook wel mergpompoen genoemd. De courgetteplant vormt mannelijke en vrouwelijke bloemen. De mannelijke bloemen zorgen voor de bestuiving, zodat de vrouwelijke bloemen kunnen uitgroeien tot oogstbare vruchten. Men oogst courgettes voor ze rijp zijn. Bij een te late oogst wordt het vruchtvlees hard. In onze streken wordt meestal bij 25 cm lengte (300 g) geoogst. Het oogstmoment wordt bepaald door de vraag van de markt. Voor industrieteelt is de diameter van de vruchten van belang, terwijl voor de versmarkt de lengte in combinatie met de vorm van de vrucht meer bepalend is. De kleine vruchten waar de bloem nog aanzit, worden in bepaalde regio's verhandeld als 'courgette fleur' en worden in Italië en Griekenland als een delicatesse beschouwd.

Courgette is enorm gevoelig voor vorst, daarom plant men in vollegrond ten vroegste eind april onder plastic tunnels. De plantjes worden meestal, in de serre, opgekweekt in perspotten. Voor de buitenteelt wacht men tot na de ijsheiligen om te planten. In juni kan er eventueel ter plaatse gezaaid worden. De eerste vruchten worden vanaf juni geoogst. Er moet minstens 3 keer in de week geoogst worden, in de zomermaanden bijna dagelijks. Dooroogsten kan tot er nachtvorst optreedt. Courgettes voor de industrie oogst men van half juli tot half september. Voor de best mogelijke vruchtzetting is bestuiving door bijen of hommels wenselijk. "De courgette is een warmteminnend gewas. De beste resultaten krijg je dan ook meestal op goed opwarmende lichtere gronden die toch voldoende water naleveren", benadrukt Christophe Malfait. "Om nog meer warmte aan de voeten van de planten te krijgen, teelt men in onze streken bijna uitsluitend op ruggen die afgedekt zijn met zwarte plastic." ■

Foto: Clause

Clause, wereldspeler op vlak van groentezaden

Clause vormt met Harris Moran in de Verenigde Staten en Marco Polo in Azië de business unit HMClause. Dit bedrijf behoort tot de 4 grootste groenteverederlingsbedrijven ter wereld. – Jan Van Bavel –

Voor de ontstaansgeschiedenis van Clause moeten we terug naar 1785, toen de gebroeders Tézier in het Zuid-Franse Valence een zaadhandel oprichtten. Onafhankelijk daarvan startte Lucien Clause in 1891 een bedrijf op in Brétigny sur Orge (30 km ten zuiden van Parijs) dat zich specialiseerde in groentezaden. In 1979 werd Tézier opgekocht door de Franse groep Limagrain (zie band), nadat het hoofdgebouw in Valence in 1976 door een brand ver-

De groep Limagrain

De Franse groep Limagrain is een onafhankelijke coöperatie met 600 landbouwers-leden. Ze ontstond in 1942 als *Coopérative de Production et de Vente de Semences Sélectionnées du Massif Central*. In 1965 werd die omgedoopt tot Limagrain. De groep heeft 3 verschillende hoofdactiviteiten. De belangrijkste (40% van de totale omzet) is de veredeling en productie van landbouwzaaizaden. De kernactiviteiten richten zich op maïs, granen en oliehoudende gewassen die onder gerenommeerde merknamen in circa 50 landen worden verkocht. Tweede hoofdactiviteit (33%) is de veredeling en productie van groentezaaizaden voor professionele klanten en de amateurmarkt. De merknamen voor de zaaizaden voor de professionele klanten in Europa zijn Clause, Nickerson-Zwaan en Vilmorin. De derde activiteit (18%) is de productie van bakkerijproducten en graaningrediënten.

De totale omzet van de groep bedroeg 1233 miljoen euro in het fiscale jaar 2008-2009. Deze omzet werd bereikt met 6000 personeelsleden en verkoopsactiviteiten in meer dan 100 landen. Ongeveer driekwart van de omzet wordt behaald in Europa, een vijfde in Amerika en de rest in overige werelddelen.

Copyright Boerenbond

Foto: Clause

Een courgetteplant met links een vrouwelijke en rechts een mannelijke bloem. De courgette komt voort uit de vrouwelijke bloem.

Hybride rassen als antwoord op vragen uit de markt

Alle courgetterassen die Clause op de markt brengt, zijn hybride rassen. Ze zorgen voor hogere opbrengsten, gecombineerd met een betere kwaliteit van de vruchten. – Jan Van Bavel –

woest werd. In 1996 trad Clause ook toe tot de groep Limagrain en vormde samen met Tézier tot 2007 de business unit Clause-Tézier. Sinds de fusie met het Amerikaanse Harris Moran in 2009 is hmClause de nieuwe business unit. In Europa worden de rassen van hmClause verkocht onder de merknaam Clause.

Ontwikkeling nieuwe rassen

Bij hmClause werken ruim 1100 mensen aan de ontwikkeling van nieuwe groenterassen voor de versmarkt en de industrie. Clause investeert 13% van de jaaromzet, die ongeveer 195 miljoen euro bedraagt, in het onderzoek naar de voortdurende verbetering van rassen. Ieder teeltgebied en elke teeltwijze vereisen rassen die aangepast zijn aan de lokale omstandigheden en eisen van de gebruikers. De ontwikkeling van nieuwe rassen gebeurt dan ook in nauwe samenwerking met de gebruikers, in de teeltgebieden van de gebruikers.

Clause verkoopt vooral aan rechtstreekse klanten (plantenkwekers en producenten). In verschillende landen (zoals in Polen) wordt er gewerkt via distributeurs. Nog een deel wordt verkocht via zustermaatschappijen (bijvoorbeeld Nickerson-Zwaan, die de producten voor de versmarkt vertegenwoordigt en ook deel uitmaakt van Limagrain). Tot slot gaat er ook een klein deel naar de particuliere zaadhandel voor gebruik in tuinen en dergelijke. Clause realiseert 80% van zijn omzet via 8 producten. In volgorde van belangrijkheid zijn dat tomaat, meloen, bloemkool, paprika, courgette, veldsla, wortelen en venkel. Courgettes komen dus op de vijfde plaats en nemen 8% van de omzet voor hun rekening. Daarnaast wordt er nog veredeld in sluitkool (wit, rood en savooi), koolraap, broccoli, eikenbladsla, pompoen en andijvie.

Om hun rassen continu te verbeteren, investeert Clause enorm veel in onderzoek en veredeling. Van elk gewas liggen er screenings verspreid over verschillende grondsoorten in Vlaanderen, om van bij het allereerste begin te kijken hoe de nieuwe rassen zich gedragen onder specifieke condities. Op deze manier zorgt Clause voor een optimaal rendement in de groenteteelt, nu en in de toekomst. ■

Foto: Clause

De courgettezaadjes (zie pagina 37) evolueren na een tiental dagen tot kleine plantjes.

focus op...

Copyright Boerenbond

Courgette wordt gekenmerkt door een zeer snelle groei. “De bladontwikkeling is fors en de cyclus is kort, daarom telt in de zaadproductie elke dag”, zegt *Fabien Lauret*, product manager courgette bij Clause in Frankrijk (Portes-les-Valence). “Bij een tekort of een overmaat aan een bepaald element zal de plant niet correct groeien en komt onze planning in gevaar. Courgette is zeer gevoelig voor zoutschade en tekorten aan ijzer en molybdeen. Voor ons is ook een gefractioneerde stikstofgift enorm belangrijk om de plant tot een evenwichtige groei te laten overgaan. Een te grote hoeveelheid stikstof gaat de werking van chemische castratie tegen. Daarom vindt onze zaadproductie alleen op uitgelezen en speciaal geselecteerde gronden plaats. De voor ons belangrijkste zaadproductielanden zijn Chili (32%), Frankrijk (28%) en de Verenigde Staten (15%). Daar wordt er gewerkt met chemische castratie van de planten. Dat houdt in dat de plant van de vrouwelijke lijn behandeld wordt met een hormoon, waardoor hij de volgende 18 dagen enkel vrouwelijke bloemen aanmaakt. Landen waar ook zaadproductie gebeurt, maar dan op kleinere schaal en waar alle behandelingen met de hand worden uitgevoerd, zijn China, Thailand, Peru en India.”

Chemische castratie en handbestoven

Zaadproductiepercelen in Frankrijk, de Verenigde Staten en Chili zijn meestal 2 tot 10 ha groot. Er staan telkens 6 rijen vrouwelijke planten naast 2 rijen mannelijke planten. Op de vrouwelijke planten worden uiteindelijk de vruchten gewonnen waarin de juiste zaden zijn geproduceerd. Om een goede bestuiving te krijgen en door het verschil in eigenschappen tussen de mannelijke en de vrouwelijke ouderlijn worden de lijnen op verschillende data gezaaid. Bij chemische castratie gebeurt de bestuiving met bijen die het stuifmeel van de mannelijke planten naar de vrouwelijke bloemen overbrengen. Na de bestuiving worden de bestoven vruchten gemarkeerd. Enkel deze vruchten oogst men bij rijpheid om er de zaden uit te halen. De zaden zijn rijp als de vrucht verkleurd is en de zaden zich makkelijk van de placenta loslaten. In China, Thailand, Peru en India worden alle mannelijke bloemen met de hand verwijderd op de vrouwelijke ouderlijnen. De bestuiving gebeurt dan door het stuifmeel met de hand over te brengen van de mannelijke naar de vrouwelijke lijn. De oogst van de zaden gebeurt ongeveer 65 tot 80 dagen na de bestuiving, maar dat is natuurlijk sterk afhankelijk van het type plant en het weer. Men verwijdert de zaden zo snel mogelijk van het vruchtvlees en ze worden gewassen om hun witte kleur te behouden. Daarna worden ze gedroogd.

“De zaadproductie is een tijdrovend werk waar 19 mensen bijna voltijds mee bezig zijn”, vertelt Fabien Lauret. “Er wordt op alle productievelden in totaal zo’n 110 ton zaden (wat neerkomt op zo’n 800 miljoen zaden) geproduceerd, waarvan 75% in het seizoen (de zomer) en 25% in het tegenseizoen (de winter). De productie in de zomer vindt plaats van mei tot september. In de winter is dat van september tot februari in Chili, Thailand en India.”

Marktgericht veredelen

Wat zijn nu de belangrijkste eigenschappen van een courgetteras? “Dat hangt af van wat elke markt specifiek verwacht”, vervolgt Fabien Lauret. “Over het algemeen zijn vroegheid en opbrengst belangrijke eigenschappen. We proberen te zoeken naar rassen die één vrucht per dag per plant produceren, onder zowel warme als koude condities. De planten van onze rassen moeten in evenwicht zijn. Dat betekent dat enerzijds de schakeling tussen de bladeren niet te kort mag zijn, om zo een gemakkelijke oogst toe te laten. Anderzijds mag deze schakeling ook niet te wijd zijn, anders gaat de plant ‘liggen’ met een slechte vruchtzetting en vruchtkwaliteit en een snelle veroudering van de plant tot gevolg. Het aandeel vegetatieve delen (de bladeren) moet in verhouding zijn tot het aantal generatieve delen (de vruchten). Te veel bladeren zorgen ervoor dat de vruchten minder goed zichtbaar zijn

Foto: Fabien Lauret

en dus sneller vergeten worden tijdens de oogst. Te weinig bladeren zorgen dan weer voor een te kleine productie. Naast deze algemene zaken worden steeds vaker resistenties ingekruist tegen ziektes zoals witziekte of tegen virussen.

Als de plant in orde lijkt, kijkt men naar de kwaliteit van de vruchten: hoe is de vorm, is die uniform, heeft de vrucht de juiste kleur (niet te donker en niet te licht) en de juiste lengte? Als dat ook allemaal in orde is, worden de beste rassen een tijd in bewaring gebracht om te kijken naar de houdbaarheid van de courgette.

Als we zoeken naar een ras voor de industrie, zijn vooral de diameter en lengte van de courgette van belang. Die bepalen de financiële opbrengst voor de courgetteteler en dat is uiteindelijk het doel van al ons werk”, besluit Fabien Lauret. ■

Foto: Clause

Eva, nieuw ras met virusresistentie

Voor de versmarkt zijn de rassen Cora, Tosca en Mirza al enkele jaren de standaard. Deze rassen zijn elk in hun segment het voorbeeld van een correct planttype, gecombineerd met een enorme productiviteit. In onze buurlanden neemt men de laatste jaren een toename waar van virusaantasting door het courgettegeelmozaïekvirus en het watermeloenvirus, vooral op het einde van het teeltseizoen. In de Benelux slaat het virus ook steeds meer toe in de streek rond Mechelen en op de zandgronden in Nederlands-Limburg. Om op deze nieuwe situatie in te spelen, brengt Clause het nieuwe ras Eva (CLX29468) op de markt. Eva is een vrij vroeg ras, met een zeer goede productiviteit die vergelijkbaar is met Tosca. Door het feit dat de plant zeer lang rechtop blijft staan, en door zijn open gewas met goed zichtbare vruchten, is de oogst gemakkelijk. De vrucht is cilindrisch en mooi uniform, middengroen van kleur.

Copyright Boerenbond

Foto: PCVLT Luc Vanparys

Bemesting courgetteteelt optimaliseren

De teelt van courgettes stelt veel eisen, aan de teler en het oogstpersoneel, zowel als aan de grond. Een goede grondstructuur is belangrijk. Door gericht bij te sturen met stikstof kan je het maximale rendement uit je teelt halen. – Rudi Vandewiele, taco –

Bij de courgetteteelt is een goede bemesting onontbeerlijk. Hoe langer de oogstperiode, hoe moeilijker het wordt de groei optimaal te houden. Je kan de teelt van courgettes het best vergelijken met een loopwedstrijd, waarbij de plant de neiging heeft een korteafstandsloper te zijn, maar in feite wel een halve marathon moet lopen. De plant wordt dus in het begin van de teelt makkelijk te weelderig en komt op het einde vaak energie tekort. Zeker voor het element stikstof is fractionering belangrijk.

Eisen aan de bodem

Aangezien de courgetteplant heel gevoelig is voor een minder goede grondstructuur is het van groot belang dat die grondstruc-

focus op...

Liever geen mengmest gebruiken

Het gebruik van stalmest geniet de voorkeur op die van mengmest. Als de mengmest enkele weken voor het planten is toegediend, of de plastic is meer dan 4 weken voor het planten gelegd, dan wordt de resterende stikstofbemesting beter toegediend tijdens de oogstperiode. Als je mengmest combineert met een hoge startstikstofgift, groeien de planten te weelderig tijdens de eerste 50 dagen van de teelt. Stalmest geeft langzamer die stikstof vrij, waardoor de plant geleidelijk stikstof kan opnemen. Bovendien is er meer zuurstof in de grond aanwezig bij het gebruik van stalmest, wat de beworteling bevordert. Als je gebruik maakt van stalmest is een beperkte dosis startstikstof wel interessant. Als het veld waarop courgettes geplant worden een hoog humusgehalte bezit, is bijbemesten tijdens de teelt minder noodzakelijk.

We zien in de praktijk grote verschillen tussen de productie van de verschillende velden. Er zijn heel wat factoren die de productie beïnvloeden (grote of kleine vruchten plukken, warmte, vochtvoorziening, planttijdstip, ras, groei in de tweede en derde productiemaand). Voor de laatst vermelde factor is de ziektebestrijding en de stikstofvoorziening heel belangrijk als je het maximaal aantal stuks per plant kan behalen. De teeltbegeleiding van taco (telersadviescoöperatie) kan je in de toekomst nog veel diensten bewijzen.

Copyright Boerenbond

tuur zowel in de rug, als tussen de ruggen voldoende lucht bevat. De wortels van de courgetteplant verspreiden zich vrij breed, maar niet zo diep. De gemiddelde bewortelingsdiepte bedraagt 60 cm, al bevinden de wortels zich in de praktijk vooral in de 0-30 cm grondlaag. De grondstructuur is dominant op de bemesting. Als er plaatselijk minder grondstructuur aanwezig is, zullen de bladeren van de plant makkelijk bleek verkleuren, ondanks het feit dat de 0-30 cm grondlaag nog meer dan 100 eenheden stikstof per hectare bevat.

Alle teeltmaatregelen die de grondstructuur en de hoeveelheid zuurstof bevorderen, zijn welkom voor de teelt van courgette. Als je bijvoorbeeld gebruik kan maken van stalmest, champost of compost, dan is dat heel waardevol. Deze organische mest geeft geleidelijk stikstof vrij voor de plant en behoudt meer zuurstof in de grond.

De pH en het calciumgetal van de grond zijn belangrijke parameters bij de grondanalyse. Ze bevinden zich het best aan de hoogste kant van de streefzone. Als één of beide parameters te laag zijn, is een bekalking noodzakelijk. Als je de kalk kort voor de teelt toedient, krijg je de beste resultaten door de kalk na het ploegen te strooien. Bij een laag calciumgetal heeft het gebruik van calciumrijke kalk de voorkeur.

Stikstof

De totale stikstofbehoefte bedraagt zo'n 220 à 230 eenheden. Praktisch gezien zal de teeltduur en het aantal geoogste kilo's vruchten per plant de totale stikstofbehoefte sterk beïnvloeden. Hoe langer de teeltduur, hoe meer vruchten er geoogst worden en hoe meer opname van voedingselementen. Bij de aanvang van de teelt is er ongeveer 100 eenheden stikstof per hectare nodig in de laag 0-30 cm om een optimale groei te krijgen. Bij een veel hogere voorraad krijg je een slappere plant, een snellere legering van het gewas en meer kans op Erwinia-aantasting (stamrot) tijdens de teelt.

De courgetteplant kan zichzelf moeilijk doseren. In principe heeft de plant de meeste stikstof nodig tijdens het productieproces. In periodes met warm weer verbruikt de plant meer stikstof. In de praktijk merken we dat de planten meestal te veel stikstof ter beschikking hebben tijdens de eerste 2 maanden van de teelt, maar nadien soms te weinig stikstof krijgen. Daarom kan je bij het begin van de teelt kiezen voor het gebruik van traag werkende stikstofmeststoffen als Entec, Sulfamo, Mivena,Novatec N max, DCM Mix ... Het is niet eenvoudig om alle benodigde stikstof voor de aanvang van de teelt te geven, al gebeurt dit meestal wel in de praktijk. Volveldsbijbemesting of druppelbevloeiing (bijvoorbeeld via T Tape) zijn tijdens de oogst heel interessant. Dit heeft bovendien het voordeel dat je, tijdens droge periodes, ook water kan meegeven. Het gebruik van druppelbevloeiing vraagt wel een investering en de nodige voorzieningen van watertoevoer, oplosbakken voor meststoffen, reparatie van leidingen, ... Wie op een sterk hellend perceel teelt, kan moeilijker bijbemesten. Bij gebruik van druppelbevloeiing is de drukregeling praktisch niet eenvoudig af te stellen en bij felle regen kunnen gekorrelde meststoffen wegspoelen. De enige manier om op zo'n perceel voldoende voeding ter beschikking te hebben tijdens de laatste maand van de teelt, is gebruikmaken van traag werkende meststoffen bij het leggen van de plastic of voor het ploegen.

Fosfaat

Courgettes hebben een normale fosfaatbehoefte, namelijk 100 eenheden P_2O_5. De meeste Vlaamse bodems zijn vrij goed voorzien van fosfaat, waardoor praktisch alleen maar fosfaat uit organisch materiaal wordt toegediend. Bij gronden met een laag fosfaatgetal wordt het fosfaat het best toegediend voor of tijdens het planten. Binnen het huidige Mestdecreet is het gebruik van compost moeilijk inpasbaar. Door de beperkte bemestingsnormen van fosfaat is, bij het gebruik van compost, aanvulling met mengmest moeilijk in hetzelfde jaar. Nochtans is compost een welkome bodemverbeteraar, zeker bij de teelt van courgettes.

Kali

Een doorsneecourgettegewas heeft 225 à 250 eenheden kali nodig. Kali is belangrijk voor de opbouw van de weerstand van het gewas. Het regelt de vochthuishouding van de plant en is een onmisbaar element voor de opbouw van de plant en de vruchten. De volledige kalibemesting wordt best zoveel mogelijk voor de aanvang van de teelt gegeven. Bij een lange teelt kan het interessant zijn om op het eind wat kali bij te doseren.

Magnesium

Dit element is vooral van belang voor de bladgroenwerking. De behoefte bedraagt 50 eenheden MgO. De opname van dit element kan bij lage temperatuur een probleem vormen. Dan ontstaat er namelijk geelverkleuring bij de oudere bladeren. Dergelijk gebrek kan je het best oplossen door bladvoeding toe te dienen, bijvoorbeeld via Microtop of magnesiumsulfaat (ook bekend als bitterzout). In de maanden mei en juni kan de geelverkleuring soms vanzelf voorbij gaan, door toename van de bodemtemperatuur. Als je regelmatig stal- of mengmest toedient, is het magnesiumgetal in de grond meestal aan de hoge kant. Extra magnesiumbemesting is dan ook op meer dan de helft van de percelen in Vlaanderen niet nodig. ■

Foto: Theo Driesen

Teelttip

Voordat je plastic trekt, is het heel interessant dat je als teler even stilstaat bij de vraag hoe het bovengrondse water kan stromen bij felle regenbuien. Bij een courgetteveld ontstaat sneller plaatselijke wateroverlast, doordat er veel grond met plastic is afgedekt en die weinig of geen water kan opnemen. De richting van plastic leggen is hierbij belangrijk; plaatselijk beperkte hoogteverschillen wegwerken kan ook veel problemen voorkomen.

Copyright Boerenbond

Gewasbescherming, een belangrijk aandachtspunt

De middelen om courgettes tegen onkruid, ziekten en insecten te beschermen, zijn beperkt. Toch zijn er een aantal mogelijkheden. – Geert Verhiest, Sanac Fyto –

Sinds vorig jaar is het gebruik van Centium toegelaten aan 0,25 l/ha. Je mag het ofwel voor, ofwel na het planten toepassen. Voor de teelt op plastic wordt Centium het best toegepast na het trekken van de plasticruggen, maar vooraleer je de plantgaten maakt. Een regenbui na de toepassing zorgt ervoor dat het bodemherbicide van de plastic loskomt, zoniet is de kans groot dat de blaadjes van de jonge plantjes verbleken of wit worden. Dit verschijnsel is tijdelijk en heeft weinig invloed op de kwaliteit en het rendement van de oogst. Centium verhindert de aanmaak van chlorofyl en carotenoïden (oranjerode tot gele plantaardige en dierlijke kleurstoffen). De onkruidjes die bovenkomen, verbleken en sterven af. Het werkingsspectrum van Centium is helaas niet volledig: muur is het meest gevoelig; perzikkruid, zwaluwtong, zwarte nachtschade, melganzevoet en kleefkruid zijn gevoelig; kamille en papegaaikruid zijn niet gevoelig.

Tegen overgebleven onkruiden kan je plaatselijk – zonder het gewas te raken – een contactherbicide toepassen. Gebruik dan liefst een beschermkap en een grove spuitdruppel.

Witziekte vanaf juli

Witziekte, ook echte meeldauw genoemd, wordt veroorzaakt door de schimmels *Erysiphe cichoracearum* en *Sphaerotheca fuliginea*. Warm en droog weer werkt witziekte in de hand. De sporen van witziekte bevatten voldoende vocht en weerstaan dus droge perioden. Ze zijn ook zeer licht en worden makkelijk door wind en luchtbewegingen verspreid. Vermits witziekte een uitwendige schimmel is, kan een zware regenbui het mycelium (netwerk van schimmeldraden waarop zich de sporenvormende organen van schimmels en paddenstoelen kunnen ontwikkelen) en zijn sporen deels van een geïnfecteerd blad afspoelen.

Als het wit schimmelpluis woekert op de bovenzijde van een aangetast blad, vermindert de fotosynthese van de plant. Dit kan aanleiding geven tot een geremde groei en zelfs verlies van bladoppervlak, wat zich uiteraard vertaalt in opbrengstverlies. Er zijn grote verschillen in rasgevoeligheid. Tegen witziekte in de openluchtteelt zijn de bestrijdingsmiddelen beperkt: spuitzwavel, Flint en Frupica (tabel 1). Alledrie hebben ze een preventieve werking. Je moet ze dan ook voor het optreden van witziekte inzetten. Flint, een strobilurinefungicide, wordt gedeeltelijk in de waslaag en ook in de diepere lagen van het blad opgenomen. Na de bespuiting vindt er ook nog een herverdeling plaats via de dampfase. De kans op ontstaan van resistentie tegen de groep van strobilurinen kan niet worden uitgesloten. Daarom moet je Flint afwisselen met middelen met een ander werkingsmechanisme. Frupica is de enige overblijvende keuze. Het behoort tot de chemische groep van de anilino-pyrimidine. In de onderzoeks- en praktijkproeven heeft Frupica zich positief onderscheiden door zowel echte meeldauw als botrytis goed te bestrijden. Frupica wordt na toepassing snel in de plant opgenomen (lokaal systemisch) en voorkomt dat kiemende sporen de plant binnendringen. Als de schimmel zich al in de plant bevindt, remt Frupica de groei van het mycelium af en stopt het uiteindelijk de aantasting. Als gevolg van de lokaal systemische werking heeft Frupica een goede regenvastheid en een goede residuele nawerking.

Zwavel is een milieuvriendelijk fungicide dat in het verleden al vele goede diensten bewees, maar nu zowat vergeten wordt. Door de toegenomen resistentie van witziekte tegenover vele systemische fungiciden kan zwavel nochtans veel goedmaken. Het is een contactmiddel met dampwerking en de gevormde zwaveldampen die zich in het gewas verspreiden, remmen de kieming van de schimmelsporen. De combinatie van de preventieve werking van spuitzwavel met een syste-

Copyright Boerenbond

focus op...

Foto: Clause

Vruchtvuur

Vruchtvuur wordt veroorzaakt door de schimmel *Cladosporium cucumerinum*. De symptomen op het blad zijn grijze vlekjes met een gele rand. Op de stengel en de vruchten komen eveneens talrijke vlekjes voor. Wind en regen zijn voorwaarden voor de ontwikkeling en verspreiding van deze ziekte. Tegen vruchtvuur is Ortiva erkend. Het stimuleert, net als andere strobilurine fungiciden, enkele fysiologische processen in de plant. Dit maakt het gewas meer weerbaar tegen een zwakteschimmel als *Cladosporium*.

Er zijn heel wat variëteitsverschillen wat witziekte betreft. Rechts het ras Precioza, links een ander ras.

Tabel 1 **Toegelaten fungiciden in de courgetteteelt in openlucht - Sanac Fyto 2010**

Middel	Flint	Frupica	Ortiva	Rovral SC	Rovral WG	Spuitzwavel[1]
Dosering	0,125 kg/ha haag	0,8 kg	1 l	1 l	0,67 kg	5 kg
Aantal toepassingen	3	2	2	2	2	
Wachttijd (dagen)	3	2	1	3	3	0
Werkingsgraad						
Botrytis	+	+++	+	+++	+++	-
Sclerotinia	+	-	+	+++	+++	-
Vruchtvuur	+++	++	+++	-	-	-
Witziekte	++(+)	++(+)	+	-	-	++(+)
Schaal: - = geen werking tot ++++ = zeer goede werking						

[1] *Cosavet, Hermovit, Kumulus WG, Sulfostar, Microsulfo, Spuitzwavel 80 WG, Thiovit Jet, Sulfovit Super*

misch fungicide geeft goede resultaten.

Vanaf 15 juli moet je doorgaans starten met de eerste behandeling tegen witziekte. Laat een herbehandeling snel volgen om in een korte tijd een zo hoog mogelijke dosis in het blad te krijgen. De weerstand vergroot hierdoor. Om de teelt in de toekomst gezond te kunnen houden, hebben we wel dringend nood aan een bijkomend witziektemiddel.

Bladluizen dragen virusziekten over

West-Vlaanderen, waar 80% van de Vlaamse courgettenteelt zich situeert, is tot nog toe gespaard gebleven van virusziekten. Bladluizen zijn snavelinsecten en kunnen door de plant te prikken snel een virus overdragen. De virusoverdracht gebeurt zeer snel, variërend van enkele seconden tot een minuut (niet persistente virusoverdracht). In regio's waar veel virulent uitgangsmateriaal voorkomt, is het gevaar uiteraard zeer groot. Toch moeten we alert zijn en via een vroege bladluisbestrijding kunnen we de uitbreiding misschien nog een halt toeroepen. Om bladluizen te bestrijden, kunnen we kiezen uit Karate, Decis, Spruzit, Plenum en Calypso (tabel 2).

Tabel 2 **Toegelaten insecticiden in de courgetteteelt in openlucht - Sanac Fyto 2010**

Middel	Calypso	Decis	Plenum	Karate	Spruzit	Mesurol SC	Floramite
Dosering	0,25 l	0,5 l	0,2 kg	62,5 à 100 ml	30 ml/10 l	1,5 l/ha haag	0,4 l
Aantal toepassingen	2	3	3	2	2	1 per jaar	1
Wachttijd (dagen)	3	3	1	7	2	3	1
Werkingsgraad							
Aardvlooien	++(+)	+++	-	+++/62,5 ml	+++	-	-
Bladluizen	++++	++	++++	++/100 ml	++(+)	-	-
Rupsen	-	+++	-	+++/75 ml	+++	-	-
Spint	-	-	-	-	+	-	+++
Trips		-	+	-	+	+	+++
Wantsen	++(+)	+++	-	+++	+++	-	-
Witte vlieg	+++	+	+++	+	+++	-	-
Schaal: - = geen werking tot ++++ = zeer goede werking							

De werkingswijze van de pyretroïden (Karate en Decis) zijn voldoende bekend: de insecten moeten worden geraakt. Het voordeel van pyretroïden is hun afstotend effect. Ideaal is om deze eigenschap te combineren met de werkingswijze van de erkende middelen. De werkingssnelheid van Spruzit, een cocktail van natuurlijke pyretrinen op basis van het natuurlijk pyrethrum, werkt nog sneller en de nawerking is korter.

Calypso behoort tot de chemische groep van de chloronicotinylen. Het wordt door het blad van de plant opgenomen. Daardoor worden bladluizen, op moeilijk te bereiken plaatsen zoals de onderzijde van het blad, uitstekend bestreden. Vanuit het behandelde blad vindt geen transport plaats naar andere bladeren.

Plenum komt uit de chemische groep van de pyridine azomethines. Het wordt na opname door de plant met de sapstroom verder verdeeld. Een prikkende bladluis neemt via de sapstroom de werkzame stof op en zal kort nadien de zuigsnavel terugtrekken (antifeeding). De luis kan de zuigsnuit dan niet meer gebruiken en er treedt dus ook geen verdere plantbeschadiging meer op. De luis sterft doordat ze geen voedsel en vocht meer kan opnemen. De eerste dagen na de toepassing zullen dan ook nog levende insecten op de plant te zien zijn. Die gaan echter binnen een periode van 5 tot 10 dagen dood, afhankelijk van de klimatologische omstandigheden. ■

Insecticiden en bijen

Bijen of hommels bezoeken graag een bloeiend gewas, maar vele insecticiden zijn dodelijk voor hen. Calypso en Plenum zijn volledig veilig voor bijen en diverse nuttige insecten. Je moet er wel voor opletten dat je Plenum niet gebruikt tijdens de vluchturen van de bijen. Spruzit is zeer schadelijk als het wordt toegepast tijdens de vlieguren van de bijen. Daarom kan je best 's avonds spuiten, wanneer het bijenvolkje geniet van de nachtrust. De synthetische pyretroïden daarentegen zijn gevaarlijker, ook wanneer ze 's avonds worden toegepast.

Copyright Boerenbond

In de oogstperiode moet je alert zijn

Foto: Clause

Chris Sweertvaegher en zijn echtgenote Liesbet zijn groentetelers pur sang. Jaarlijks verbouwen ze op hun bedrijf in het West-Vlaamse Langemark een hele resem groentegewassen, waaronder zo'n 10 ha courgettes voor de verwerkende industrie. – Philippe Masscheleyn –

Jozef, de vader van *Chris Sweertvaegher*, was gepassioneerd door de veeteelt. "In 1984 kocht mijn vader hier in Langemark een 11 ha groot landbouwbedrijf aan", vertelt Chris. "Je moet je daar niet te veel bij voorstellen. De toenmalige bewoner was een vrijgezel die de zaken wat op zijn beloop had gelaten. Omdat er op de gronden nog 3 jaar pacht zat, kon vader er pas vanaf 1987 op boeren. Hij besloot een rundveebedrijf uit te bouwen. Datzelfde jaar liet hij reeds een gloednieuwe stal optrekken. Hij had ook al wat ervaring met de teelt van groenten. Immers, in 1984 was hij – op zijn vorige bedrijf – met het verbouwen van bloemkolen voor de industrie gestart." Toen de gronden in 1987 vrijkwamen, begon Jozef op het nieuwe bedrijf meteen bloemkolen te telen.

Nadat Chris in 1994 zijn A2-diploma behaalde aan de landbouwschool van Roeselare, bleef hij thuis om op het ouderlijk bedrijf te werken. In dat jaar werd niet toevallig een tweede rundveestal in gebruik genomen. In 2003 nam Chris dan het bedrijf van zijn vader over. "Op dat moment hadden we de zorg voor zo'n 200 witblauwe runderen, zoogkoeien en jongvee. Daarnaast verbouwden we 4 ha bloemkolen voor de industrie en ook al wat courgettes, eveneens voor de industrie. Met die courgetteteelt waren we in 1997 op vraag van een verwerkend bedrijf eerder voorzichtig – op een beperkt areaal van 0,7 ha – gestart. In 1998 was daar ook wat veilingprei bijgekomen." In 2005 huwde Chris met Liesbet. Het sympathieke koppel heeft een dochtertje van 4 jaar, Noor.

Omdat hun voorliefde naar de groenteteelt gaat, besloten Chris en Liesbet om het bedrijf verder te heroriënteren. Met als logisch gevolg dat het groenteareaal de daaropvolgende jaren steeds verder uitbreidde. Momenteel verbouwen Chris en Liesbet op hun 70 ha groot landbouwbedrijf – eigen gronden en seizoenspacht – 10 ha courgettes en 10 ha bloemkolen. Daarnaast telen ze ook bonen, spinazie, schorseneren, rode en witte kolen. Prei zit ook in het teeltplan, maar door het werk aan het rundvee in de wintertijd breiden ze die teelt niet echt uit.

focus op...

Keuze voor courgettes

In 1997 startte Chris, zoals hierboven reeds vermeld, met de teelt van courgettes. "Als teler is het zeker niet vanzelfsprekend om voor een onbekende teelt te kiezen", aldus Chris. "In 1997 werd in heel Vlaanderen maar 15 ha courgettes geteeld. De overgrote meerderheid van dat kleine areaal werd hier in de streek verbouwd. De slechte prijsvorming in de hier vrij veel verbouwde augurkenteelt deed verschillende collega-groentetelers op de meer lucratieve kar van de courgetteteelt springen. Omdat de teelt onbekend was, bleek teeltbegeleiding onbestaande. Meevaller was wel dat de ouders van Liesbet, die in Poelkapelle een aardbeibedrijf uitbaatten, over een machine beschikten om plastiek te leggen. Ondanks het gebrek aan teeltkennis, konden we dat eerste teeltseizoen toch een vrij mooie oogst binnenhalen. Omdat we niet over een oogstmachine beschikten, was dat oogsten wel een heel arbeidsintensief proces. Een voordeel was wel dat de courgettes niet gesorteerd moesten worden.

Copyright Boerenbond

"Omdat we sinds 2006 met vreemde arbeidskrachten werken, zijn we genoodzaakt om het hele jaar door werk te creëren. Daar slagen we aardig in. In de periode van januari tot en met eind april hebben we de handen vol met kalvingen. Als de dieren op de wei gaan, starten de werkzaamheden in de zomergroenten. Daarmee hebben we zo'n 6 maanden, zeg maar tot half november, onze handen vol. Enkel de tweede helft van november en de maand december zijn wat rustiger."

Teelttechniek courgettes

"De voorbije maand hebben we met alle 6 verwerkende bedrijven waaraan we courgettes leveren, contracten afgesloten. De afgesproken kilo's variëren van 6,0 tot 7,0 kg per plant. Voor 5 van die bedrijven moet het geleverde product gesorteerd zijn. Dat sorteren gebeurt volgens de diameter van de courgettes. We verbouwen 2 rassen: Supremo en Precioza. Supremo is enkel geschikt voor de verwerkende industrie, Precioza kan je ook voor de versmarkt telen."

Op alle courgettegronden laat Chris een standaardbodemontleding uitvoeren door de Bodemkundige Dienst van België. Staalname gebeurt eind februari, begin maart. "Als teler moet je weten welk vlees je in de kuip hebt. Op eigen gronden heb je daar nog wel zicht op, op gronden in seizoenspacht is dat totaal niet het geval. Eind april, begin mei voeren we op de courgettepercelen zo'n 20 ton stalmest per hectare. In diezelfde periode bemesten we 500 kg Haspargit per ha. Bekalken hoeft niet echt, courgetteplanten kunnen gemakkelijk een wat zuurdere grond verdragen. Begin mei ploegen we alle percelen, waarna we de grond met de rotoreg in één keer fijn leggen. Belangrijk is dat die bewerking op het gepaste tijdstip wordt uitgevoerd. Er moet nog voldoende vocht in de grond aanwezig zijn, om zo – in een verdere fase – goede ruggen te kunnen maken. Tot en met vorig teeltseizoen dienden we, in dezelfde werkgang met het fijn leggen, een langwerkende samengestelde meststof toe. Dit teeltseizoen gaan we voor het eerst, bij het trekken van de ruggen, rijenbemesting toepassen. Dat zou ons meststoffenverbruik met zo'n 100 kg per ha moeten reduceren." Chris wijst er op dat kostenbesparing dit teeltseizoen door de lagere contractprijzen een nog belangrijker gegeven wordt.

"Het trekken van de ruggen en het leggen van de plastiek laten we sedert vorig teeltseizoen door een loonwerker uit de streek uitvoeren. Die bewerking gebeurt enkele weken voor het planten om zo het onkruid tussen de gangen adequaat te kunnen aanpakken. Immers, courgetteplanten zijn zeer gevoelig voor de herbiciden die kunnen worden ingezet. Vroeger pasten we enkel mechanische onkruidbestrijding toe. Door de schaalgrootte is dat niet meer mogelijk en zijn we grotendeels overgeschakeld naar chemische bestrijding."

FOTO: PHTLIPPE MASSCHELEYN

"In 2006 maakten we de keuze om met vreemde arbeidskrachten te werken, wat 2 jaar later tot een tweede forse uitbreiding leidde", aldus Chris en Liesbet.

De planten die 7 à 14 dagen oud zijn, worden eind mei, begin juni door plantenkweker Denolf uit Moorslede aangeleverd. De plantperiode loopt van 25 mei tot 10 juni. "Hoe vroeger we kunnen planten, hoe meer vermarktbare courgettes we per plant kunnen oogsten. Binnen de week planten we, op een afstand van rug tot rug van 1,30 m en in de rij van 67 cm. In totaal geeft dat zo'n 10.000 planten per hectare. We waren een van de eersten in de streek die over een eigen plantmachine beschikten."

De courgetteplanten kennen een zeer explosieve groei. "Tijdens de bloei van de planten is het belangrijk om de bladluizenpopulatie in het oog te houden. Onder normale weersomstandigheden is 1 behandeling voldoende. Een groot probleem in de courgetteteelt is witziekte. In een normaal jaar spuiten we gemiddeld een viertal keer om de witziekte toch enigszins onder controle te houden. Precioza is wel minder witziektegevoelig dan het andere ras dat ik verbouw. Het 'opgericht zijn' van Precioza is hierbij zeker een belangrijk gegeven. Een ander voordeel van dat opgericht zijn, is dat de courgettes minder op de grond liggen, waardoor we ze een stuk sneller kunnen oogsten."

Na een veertigtal groeidagen, dus begin juli, kunnen ze een eerste keer oogsten. "Je kan stellen dat we tot eind september gemiddeld om de 2 dagen courgettes oogsten. Maar natuurlijk spelen de weersomstandigheden hier een grote rol. De evolutie van je percelen nauwgezet opvolgen, is dan ook een absolute noodzaak. Het totaal aantal verschillende klassen waarin we – afhankelijk voor welk verwerkend bedrijf de courgettes bestemd zijn – oogsten, zijn: 20-40 mm diameter; 20-50 mm; 40-60 mm en 50-60 mm. Courgettes met een diameter van +60 mm zijn eigenlijk niet gewenst. Hiervoor krijg je slechts een zeer lage prijs. Het oogsten gebeurt door 8 personen die de geplukte courgettes op een 12 m lange band leggen. Het geoogst product wordt dadelijk gesorteerd en komt vervolgens in de gewenste container terecht. In totaal bevinden zich 2 rijen van 3 containers op de Verhoest-oogstmachine (foto p.44). Een zevende container dient voor de opvang van de buitenmaat. Gemiddeld leveren we 3 à 4 keer per week product aan."

Een verdere toename van hun courgetteareaal zien Chris en Liesbet niet dadelijk gebeuren. "De voorbije jaren is het courgetteareaal in Vlaanderen sterk uitgebreid. Omdat de vraag van de verwerkende industrie naar courgettes nu eerder op eenzelfde niveau blijft, of zelfs een licht dalende tendens vertoont, is verder uitbreiden op dit ogenblik geen optie." ■

Chris: "Het jaar daarop – toen we ons courgetteareaal verdubbelden tot 1,4 ha – was dat probleem opgelost. We investeerden in een nieuwe oogstmachine voor bloemkolen die we zo konden ombouwen dat ze ook bij de oogst van de courgettes kon worden ingezet. Gelukkig maar, want we leverden nu ook aan een tweede verwerkend bedrijf waarvoor we de courgettes wel in 3 klassen moesten sorteren. Dat sorteren gebeurde manueel door iemand die op de oogstmachine stond."

In 2003 breidde het courgetteareaal een eerste keer fors uit tot zo'n 4 ha. "Door de overname van het bedrijf was ik genoodzaakt om een grotere omzet te draaien. Een verdere areaaluitbreiding in de courgettes was dan ook een logische keuze. Ik investeerde ook in een specifieke oogstmachine voor courgettes, uitgerust met aanvoerband en automatische sorteerinstallatie. In 2006 maakten we de keuze om met vreemde arbeidskrachten te werken, wat 2 jaar later tot een tweede forse uitbreiding leidde."

Copyright verenigd

Diepvriescourgettes: een kleine maar stabiele markt

Unifrost verwerkt jaarlijks meer dan 150.000 ton vers aangevoerde groenten tot diepvriesproducten. Courgettes, met 2500 ton afgewerkt product, vormen een klein maar belangrijk segment van het West-Vlaamse diepvriesbedrijf. – Jan Van Bavel –

In de jaren 60 baatte Richard Haspeslagh een vlasbedrijf uit in Koolskamp. "Hij was een vlasboer, net zoals er hier in de streek zoveel waren", zegt *Jan Priem*, verantwoordelijke Agro bij Unifrost. Priem heeft, samen met 2 teeltmedewerkers, alle rechtstreekse contacten met de zaadleveranciers en de boeren die groenten aan Unifrost leveren. "Toen de vlasteelt bergaf begon te gaan, zocht Haspeslagh een andere bron van inkomsten. In eerste instantie vond hij die in het zelf telen en verhandelen van groenten." Vooral schorseneren en boontjes werden afgezet bij de Noord-Franse conservenbedrijven. In 1974 ging Haspeslagh nog een stap verder en richtte hij een eigen groenteverwerkend bedrijf op. "Richard is een van de pioniers van de West-Vlaamse diepvriesindustrie. Het verbruik van diepvriesgroenten was op dat moment nog heel beperkt in Europa. In de oude vlashangar startte Richard met een vijftiental werknemers een eerste verwerkingslijn op, vooral voor schorseneren, grote wortelen, bonen, spinazie en knolselderij. De capaciteit van deze productie-eenheid was ruim voldoende om de geplande 1500 ton afgewerkt product per jaar te produceren. Het is zeker geen toeval dat er belangrijke nieuwe investeringen voor expansie kwamen op het ogenblik dat de 3 zonen van Richard – Philippe, Paul en Marc – het bedrijf overnamen. De daaropvolgende jaren werd er onder meer geïnvesteerd in productie-, verpakkings- en opslageenheden, los- en laadkaaien en kantoorruimte".

Foto: Jan Van Bavel

"Courgette is voor bloemkooltelers tijdens het zomerseizoen een goede aanvulling om seizoensarbeiders werk te geven", zegt Jan Priem.

Bijna volledig voor export

In 2000 werd de groep Dujardin Foods opgericht. Naast Unifrost in Koolskamp maken nog een vestiging in West-Vlaanderen (Kortemark), 2 Franse bedrijven en een Engels productiebedrijf en een vijftal commerciële organisaties deel uit van die groep. Vandaag wordt met 320 werknemers op de ruim 15 ha grote bedrijfssite 150.000 ton afgewerkt product afgeleverd. In totaal werken er 650 mensen bij de groep. De omzet van Dujardin Foods bedroeg vorig boekjaar 216 miljoen euro.

De belangrijkste groenten die Unifrost verwerkt, zijn spinazie, erwten, bloemkool, bonen, wortelen, spruiten en prei. Courgettes vormen met 2500 ton afgewerkt product op jaarbasis een weliswaar klein, maar niet onbelangrijk bestanddeel van de totale omzet. "Ongeveer 95% van onze totale productie exporteren we. De belangrijkste landen zijn Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Duitsland, de Scandinavische landen, de Benelux en Italië. De overgrote meerderheid van wat we exporteren, commercialiseren we onder *private label*, zeg maar de merknaam van de plaatselijke retail."

Twee contracten voor courgettes

Unifrost contracteert het totaal van de groenten die in het bedrijf verwerkt worden bij circa 850 telers in Vlaanderen, Wallonië en Noord-Frankrijk. Priem: "Courgettes (alleen de traditionele groene) contracteren we enkel in West-Vlaanderen, bij zo'n 30 telers. Die situeren zich van de regio rond Roeselare tot Poperinge.

focus op...

Doorblancheren, een trend

"Courgettes die onze telers gesorteerd aanleveren in kisten, worden gewassen en gesneden", vertelt Jan Priem. "Bij het wassen worden ze door elektronische systemen gecontroleerd op de aanwezigheid van vreemde voorwerpen. Tijdens het transport op de band worden de courgettes geblancheerd en afgekoeld. Daarna vriezen we ze in tot -22 °C, sorteren we ze in klassen van verschillende diameter en bewaren we ze in bulk op het bedrijf. Een trend is momenteel het doorblancheren. Dat betekent dat ze al zo goed als gaar zijn. Je hoeft ze nog maar een minuutje in een stoomoven te verwarmen en ze zijn klaar. Voorgestoomde courgettes worden vooral gebruikt door gaarkeukens, waar de chefs zo goed als steeds hetzelfde 'kant-en-klaarproduct' willen om het te gebruiken in gerechten, bijvoorbeeld op pizza's. Daarom veranderen we onze variëteit en smaak van courgettes ook niet van vandaag op morgen, anders krijg je problemen. Het doorblancheren zorgt voor wat stabiliteit in de markt, maar vraagt wel meer perfectie in onze fabriek bij het personeel en de installaties."

Copyright Boerenbond

We hanteren 2 teeltcontracten: de kleine maat met 20-40 mm diameter (waar we schijfjes van maken) en 40-60 mm (waar blokjes van worden gemaakt) en de grotere maat met respectievelijk 20-50 mm en 50-60 mm. Het tweede contract is ontstaan omdat de kleine maat, waar nochtans veel vraag naar is, zeer arbeids- en kostenintensief is en dus niet zo rendabel voor de boeren. De Vlaamse boer wil vooral efficiënt werken en veel kilo's produceren. Ze bieden dus niet zo veel kleine courgettes (20-40 mm) aan. Contractueel zijn we wel verplicht om van elk segment (dus zowel 20-40 mm als 40-60 mm) de helft af te nemen. Daarom moeten we van de grote courgetten blokken maken, wat toch een minderwaardig eindproduct oplevert: er zit nog zaad in en de structuur is wat losser. Bovendien kunnen we dit segment heel goedkoop inkopen in Spanje als het daar heel warm is. Je hebt ook boeren die 20-40-courgettes apart aan ons verkopen en – als het goed gaat – met hun 40-60-courgettes naar de REOVeiling trekken om ze daar te verkopen voor de versmarkt. De courgettes die aan ons worden geleverd zijn voor 50% van het ras Supremo (S&G) en voor 50% van het ras Precioza (Clause).

Ondanks het feit dat courgettes maar 2,5% van onze totale productie vertegenwoordigen, doen we er toch veel mee. Zo maken we er verschillende versnijdingen van: kubusjes, gegolfde en vlakke schijfjes, strips en grotere blokken. Van dit volume wordt 70% gebruikt als monoproduct, de overige 30% wordt gebruikt in soepen, ratatouille, couscous en op pizza's. Diepvriescourgettes worden dus heel veel in mengeling verkocht, weliswaar beperkt in dosis."

Opboksen tegen Spanje

"Ik verwacht niet meteen een grote groei in het aandeel courgettes voor de industriemarkt, vooral door de moordende concurrentie uit Spanje", stelt Jan Priem. "Uitzonderlijk kan de markt al eens verschuiven. Als de Spaanse courgettes bijvoorbeeld door een kleine ramp ginder veel te groot uitvallen, zal er enorm veel vraag zijn naar kleine exemplaren. De Vlaamse telers zullen dan de 'gaten vullen'. Spanje start nu eenmaal veel vroeger met de productie en overspoelt de markt al op het moment dat wij nog niet met de teelt begonnen zijn. Is de oogst daar fenomenaal goed, dan zitten we met problemen. Spanje is dus een grote speler die de markt domineert. Overigens smaken Spaanse courgettes door de warmere klimaatomstandigheden doorgaans iets zoeter en zachter dan onze Vlaamse courgettes. In België wordt er zeer programmatisch verkocht, niemand wil met een te grote overschot blijven zitten."

Foto: Unifrost

Hoogtechnologische inspectie op verpakkingslijnen

"We investeren voortdurend in nieuwe verpakkingsinstallaties en hypermoderne inspectietoestellen om de kwaliteit van onze producten nog beter te kunnen waarborgen. Onze gespecialiseerde lasers, warmte- en metaaldetectoren onderscheppen de eventueel nog aanwezige vreemde materie.

We verwerken courgettes van 10 juli tot eind september, als de eerste nachtvorst optreedt. Ze worden bij ons niet elke dag geleverd, soms is dat maar om de 2 dagen en in het begin van het seizoen maar 1 keer per week. We hebben weinig telers die courgettes alleen aan ons leveren; het is goed dat ze meerdere afnemers hebben. Zo kunnen ze beter inspelen op de vraag en het aanbod met betrekking tot hun geproduceerde hoeveelheden. Courgettes zijn voor heel wat bloemkooltelers een complementaire teelt omdat die perfect past tussen 2 teelten van bloemkolen (vooral tussen eind juli en begin september). De landbouwer kan daar dan ook gebruik van maken om zijn seizoenarbeiders werk te geven", besluit Jan Priem. ■

Flandriacourgettes voor de versmarkt

De versmarkt van courgettes vertegenwoordigt 40%. Daarvan neemt de REO Veiling 60% voor haar rekening en de Mechelse Veilingen 40%. Bij de REO Veiling staan courgettes op de tiende plaats qua omzet. In 2009 steeg de aanvoer er tot meer dan 21 miljoen stuks. De prijsvorming viel wel tegen waardoor het aandeel in de omzet, ondanks de enorme stijging in aanvoer, terugviel tot 705.000 euro. Bij de Mechelse Veilingen was de omzet goed voor bijna 940.000 euro. De aanvoer is het grootst van juni tot september. Ruwweg gezegd komen courgettes die geleverd worden tot en met de derde week van juni uit serres, vanaf eind juni tot het einde van het seizoen zijn dat openluchtcourgettes. Vorig jaar waren ongeveer 5 miljoen stuks uit serres afkomstig. Cora, Tosca, Bengal en Mirza zijn de voornaamste rassen die aan de veiling worden geleverd. Tosca loopt als standaardras wel wat in aandeel terug. Bij de gele courgette teelt men vooral het ras Taxi. Courgettes worden het best bewaard bij een temperatuur van 10 °C tot 13 °C en een luchtvochtigheid van 90 tot 95%. Ze zijn rijk aan vitamines A en C en bevatten een redelijke hoeveelheid calcium (30 mg) en fosfor (23 mg).

Foto: Clause

Copyright Boerenbond